

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

O nouă mărturie istorică

privitoare la mitropolia Bălgradului.

În tomul al treilea al colecției de documente istorice, pe care l-a publicat nu de mult dl. Dr. Andreiu Veress¹, se găsesc câteva știri foarte importante pentru istoria bisericii românești. D-sa a tipărit în acest tom interesanta descriere a Transilvaniei, alcătuită la 1584 de cunoscutul scriitor și diplomat iezuit Antonio Possevino. Vorbind de situația religioasă, pe care a aflat-o în Ardeal, călugărul iezuit descrie și starea Românilor, pe cari de altfel îi consideră urmași ai coloniștilor Împăratului Traian, prin următoarele cuvinte:

«Cât despre Valahi (deoarece n'au un teritor deosebit, ci locuiesc amestecat printre Unguri și Sași) ei atârnă în toate, afară de religie, de aceea, sub a căror stăpânire locuiesc. Soiul acesta de oameni, deși în trau, în îmbrăcăminte și locuință e ticălos și foarte obișnuit și aplicat la hoții, are cu toate aceste câteva nobili, dar nu de atâta încredere, cum sunt Ungurii și deși uneori se dovedesc în război mai vrednici decât Ungurii, cu toate acestea sunt ținuti mai pe jos, în ce privește răsplata, din partea principelui. Și cu toate aceste e mirare, cu câtă tenacitate au ținut ei până astăzi, împreună cu cei din Valahia și Moldova, la schisma și ritul grecesc. Ei au pe unul, care își are reședința în Alba-Iulia, ca mitropolit, care a întemeiat oarecum toate bisericile lor, ce le au astăzi în cuprinsul Transilvaniei. Această demnitate le este confirmată de principe, dacă aduce scrisori dela vreun patriarh sau episcop, prin care se adevărește, că el e episcop. Un alt episcop de-al acestora e în ținutul Dejului. Al treilea e în Șimleu. Ei slujesc liturgia în limba rasciană sau sârbească, în care spun că le-ar fi tradus-o Sf. Ieronim. Preoții lor, cari se cheamă popi, ca și în Rusia și Moscva, nu înțeleg ceeace cetesc, deoarece îndatăce au cunoștința de a ceti slovele sunt făcuți preoți. Ceremoniile și cuvintele liturgice sunt cam aceleași, ca și la catolici. Posturile și sărbătorile le țin foarte. Dacă vreun nobil, sub a cărui stăpânire se află, vrea să-i constrângă a primi erezia sa, iar ei se plâng pentru asta — ca de obicei — la principe, acesta nu poate întrebuița altă asprime decât vorbe și muștrări, deoarece cum spusei, orice soi de sectă e liberă pe moșiile proprii. Treburile duhovnicești ale Valahilor sunt de obicei rezolvite de episcopii lor, având de altfel multe rătăcirii, cari le au și ceilalți schismatici și care se înțeleg, mai amănunțit, din comentariul, ce l-am trimis Sf. Voastre din Moscva»².

Cum se vede, autorul acestor știri avea despre Români informații false ce erau în curs pe acele vremuri la

mulți scriitori străini, cari au descris Transilvania. Este de prisos a stăruii mai mult asupra lor, fiindcă din aceeași epocă putem aduce nenumărate alte mărturii istorice, cari scot în evidență importanța noastră, laudându-ne ca pe un popor harnic și muncitor și înzestrat cu alese virtuți războinice. Ca și în timpul de față, așa și în trecut trebuie să căutăm în dosul acestor știri pe informatorii adevărați, cari nu erau alții decât dușmanii noștri de acasă.

Din informațiile lui Antonio Possevino cele mai prețioase pentru noi sunt acele cari privesc biserica românească, fiindcă acest călugăr iezuit spune mai întâi, că *Românii din Ardeal au un mitropolit cu reședința în Alba-Iulia*, confirmând în chipul acesta una din părerile «vechilor» noștri «istoriografi». Mărturia lui Possevino este din 1584, deci dinaintea de Mihaiu Viteazul, despre care se spune că ar fi întemeiat mitropolia Bălgradului. În lumina ei putem să rezumăm știrile privitoare la vechea mitropolie și să punem anumite concluzii, cari astăzi nu mai pot fi contestate.

De o veche mitropolie, care ar fi existat din timpuri străvechi la Români din Ardeal, nu se poate vorbi, deoarece ea nu e dovedită prin nici o mărturie istorică. Izvoarele străine trec în tăcere și peste existența noastră, necum să cuprindă vre-o știre despre începuturile unei biserici «schismatice». În veacul XIV însă, când se organizează mitropoliile din cele două principate române, dispuneau deja și Români din Ardeal de o organizație a bisericii lor. Existența protopopilor români din părțile Hunedoarei la 1360 și după aceasta dată, infructuoșitatea propagandei catolice, care se poate ceti din multe decrete ale regilor ungari, cum și alte împrejurări asemănătoare cu cele din veacul următor, ne face să presupunem, în mod logic, existența unei organizații a bisericii românești din Ardeal. În veacul al XV știm numele mai multor episcopi români, dintre cari cel mai însemnat este acel Ioan de Capha, care și-a avut reședința în Hunedoara.¹ Seria acestor vlădici se înmulțește în veacul al XVI, când locul propagandei catolice îl ia râvna de reformă a principilor calvini. La tot cazul ierarhia bisericii ortodoxe își avea rădăcinile ei destul de adânci, când s'a făcut încercarea de-a înghițea și la noi o biserică româno-calvină. Lupta, ce s'a dat între cele două biserici și biruința ortodoxiei, confirmată și prin epistolele lezuiților, publicate de D. Veress, o dovedesc aceasta deplin. Nici unul din istoricii noștri nu contestă existența acestei organizații bisericești. O recunoaște și răposatul canonic Bunea, deși îi reduce foarte mult proporțiile și însemnătatea. Dar nici acesta și nici d-l prof. N. Iorga, care și-a câștigat neprețuite merite pentru istoria bisericii noastre, nu voiesc să recunoască, că un mitro-

polit românesc și-ar fi putut avea reședința în Alba-Iulia, înainte de Mihaiu Viteazul.² Mărturia lui Possevino îl va convinge acum, de sigur, și pe distinsul profesor dela București despre aceasta. Documentele, pe cari se sprijineau dâșii, vorbesc ce-i drept, de o «mitropolie» a lui Mihaiu Viteazul în Alba-Iulia, sub aceasta însă e înțeleasă biserica mitropolitană și mănăstirea clădită acolo de acest Domn. În acest sens ctitorul «mitropoliei» din Bălgrad era de fapt Mihaiu Viteazul. Dar căpetenia bisericii românești din Ardeal, mitropolitul își avea reședința și mai înainte în Bălgrad, cum apare aceasta cu evidență din documentul dela 1581, în care se face mențiune de «casa episcopului Românilor», situată în afară de zidurile cetății Bălgradului. Acest vlădică și-a avut și biserica sa în Alba-Iulia, care se aminteste la 1595, când s'a îngropat în ea Daniul din Brâncoveni, tatăl lui Mateiu Basarab. Aceasta biserică a rămas în ființă și după Mihaiu Viteazul a clădit în prejma cetății o biserică mai mare și o mănăstire încăpătoare. Cu o sută de ani mai târziu, pe vremea lui Atanasie erau în Bălgrad două biserici, una cea mare o mitropolie, iar cealaltă numită «cea mică», pe care o pretindeau Români ortodoxi dela Atanasie, care s'a fost unit cu biserica Romei. x

Nu pot intra în amănunte, în cadrul acestui articol, dar cred, că atât e cel puțin sigur, că mitropoliții din Bălgrad își aveau reședința în acest oraș începând cu Eftimie, care la 1572, căpătase voe să predice «pretutindeni în țara Ardealului și în părțile ungu-rești», întocmai ca și urmașii săi Cristofor și Ghenadie. De-o episcopie la Silvaș, cum credea Bunea, nu poate să fie vorba, căci existența ei nu e atestată prin nici un document contimporan. Eftimie și-a luat reședința în Alba-Iulia, după ce s'a stins episcopie dela Geoagiu (1570), al cărei ultim episcop Sava a ieșit din țară. Este de însemnat că episcopul Sava nu și avea reședința în mănăstirea de lângă Geoagiu, ci în Lancrăm, un sat din apropiere. Se vede, că din oarecare motive, pe cari noi nu le cunoaștem, a fost silit să se mute din Geoagiu. Aceleași motive îl vor fi îndemnat și pe Eftimie, la 1572, să nu se mai așeze la Geoagiu, ci că unul care stăpânea «pretutindeni în țara Ardealului și în părțile ungu-rești», își puse reședința în Alba-Iulia, lângă scaunul principilor din Ardeal. Astfel, după obiceiul bisericii răsăritene, el se putea numi cu adevărat *mitropolit*. Acest titlu îl și poartă Ghenadie, unul din succesorii lui.³

Celelalte știri cuprinse în mărturia lui Possevino confirmă numai astfel de lucruri, pe cari le cunoașteam și mai înainte. Nouă e însă informația

¹ Despre aceste pe temeiul unui material scos din diferite arhive voui trata mai pe larg într-o carte, ce o s'o pun în curând sub tipar.

² Literatura privitoare la cele spuse aici e indicată la d-l N. Iorga, Istoria bisericii românești I. p. 218 și urm.

ce privește pe episcopul român din Șimleu, pe care aiurea nu-l întâlnim.

x Cu scoaterea la lumină a acestui document s'a încheiat, credem, o discuție istorică, ce a pasionat multă vreme lumea dela noi. Unii dintre apărătorii mitropoliei vechi dinaintea de Mihaiu Viteazul s'au coborât în mormânt, fără să vadă izbânda neașteptată a «dogmei istorice» susținute de ei. Cei cari au rămas în viață însă dintre «vechii noștri istoriografi» se pot bucura într'adevăr de satisfacția primită prin descoperirea acestui document.

Dr. Silviu Dragomir.

Împăratul Wilhelm în Viena.

În călătoria sa spre Corfu, împăratul Wilhelm al Germaniei s'a oprit luni în Viena. La gară l-a așteptat Monarhul nostru, cu toți membrii casei domnitoare, membrii guvernului, generalii armatei austro-ungare, întregul corp diplomatic din Viena, consiliul comunal etc. Trenul a intrat în gară la orele 10 dimineața. Monarhii s'au îmbrățișat și sărutat, apoi au ținut revistă asupra companiei de onoare, și între ovații sgomotoase s'au dus la palat în trăsura deschisă. La palat a fost prânz mare în onoarea împăratului Wilhelm, care seara la orele 6 a plecat mai departe spre Italia.

Chestia română în dietă.

(Fine).

Martii, în 17 Martie n. după o pauză de trei zile, dieta a continuat discuția în chestia română. A vorbit deputatul sas Emil Neugeboren, care a arătat motivele pentru cari nu se poate realiza scopul avut în vedere de legea școlară a lui Apponyi. În școală copilul nu poate învăța o limbă străină, pentru că îl împedecă împrejurimea, familia, cu care, afară de școală, vorbește tot în limba sa maternă. Acțiunea contelui Tisza o salută cu bucurie, și o consideră de bun început, pentru a se ajunge la rezolvarea chestiei. Primește proiectul de rezoluțiune al deputatului Jakabffy.

Deputatul Holló Lajos, independent, desaproabă pașii întreprinși de contele Tisza, care a stat de vorbă cu comitetul unui partid disolvat. Nu e preocupat față de Români, dar comitetul român nu e îndreptățit să vorbească în numele poporului român. Să execute guvernul aceea ce află de bine, fără a sta însă de vorbă cu comitetul, o corporațiune nelegală. Maghiarii nu au fost conduși nici când de ură față de naționalități, dar acestea au făcut totdeauna politica curții dela Viena și de aici nelcrederea față de ele. Nu votează propunerea făcută, tratativele contelui Tisza nu le aprobă.

Vorbește guvernământul Kállay Tamás, care e de acord cu acțiunea ministrului prezident, căreia îi dorește bun succes. Sentimentul de rasă trebuie respectat la naționalități. Nu poate primi părerea contelui Beth'en, că conflictul nu s'ar putea aplana, decât prin forță. E vorba de trei milioane de Români, cari nu pot fi stărpiți. O astfel de politică ar fi foarte greșită și nenorocită. Primește proiectul de concluz.

Szabó István, din partidul țărănesc, nu află de bună procedura lui Tisza, pentru că Români urmăresc tendințe separatistice. Se execută guvernul aceea ce crede că e bine, dar fără a lega pact cu fruntașii Românilor. E contra rezoluțiunii.

Ministrul de agricultură Ghillányi explică, care e politica de colonizare a guvernului. Ea nu e agresivă, ci e o politică de conservare a moșiilor maghiare pe seama Maghiarilor.

¹ Fontes Rerum Transsylvanicarum t. III. Antonio Possevini Societatis Iesu Transilvania (1584), editid Dr. Andreas Veress, Budapest, 1913.

² O. c. p. 64-65.

³ Cultura Creștină, Anul III. Nr. 6 p. 163. Articolul dlui Z. Păclisanu «Cel dintăiu vlădică românesc ortodox din Ardeal».

1914. (430) 1—3

Concurs.

serie concurs cu termen de 30 de zile prima publicare în „Telegraful Român” ocuparea postului de capelan cu le succesiune în parohia Cuciulafa de ci. 1. cu filia Lupsa, pe lângă neputinciosul paroh George Sglimbea.

Emolumentele împreună cu acest post sunt a cincea parte (1/5) din venitele stolare ale actualului preot, iar serviciile afară de biserică le va face cu învoirea preotului bătrân.

Concurenții să-și înainteze rugărilor în termenul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral și cu prealabilă incunoștiințare, a se prezenta odată în parohie la biserică la sfânta liturghie, spre a cânta, predica sau a servi sfânta liturghie.

Făgăraș, la 6 Martie 1914.

Oficiul protopresbiteral român ortodox al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

„Insoțirea de credit din Riușor”. — „Reusori hitelszövetkezet”.

Contul bilanț cu 31 Decembrie 1913.

Activa—Vagyon.	Mérleg számla 1913 Dec. hó 31-én.	Pasiva—Teher.	
K	f	K	
Cassa în numerar — Pénztári készlet	245.57	Capital de cvote încurs — Befolyt alaptőke	1,200.—
Escont — Leszámitolt váltók	28,814.—	Fond de rezervă — Tartalék alap	800.—
Diverși debitori — Adósok	407.31	Depuneri — Betétek	3,699.36
Mobilier — Felszerelés	264.10	Cont curent — Folyó számla	23,385.—
amortizare — törlesztés	26.50	Interese transitoare — Atmeneti kamatok	503.58
Spese de fond.—Alapítási költségek	259.80	Profit curat — Tiszta nyereség	312.54
amortizare — törlesztés	60.80		
	199.—		
	29,903.48		29,903.48

(431) 1—1

Contul perdere și profit.

Eșite—Kiadás.	Nyeresség és veszteség számla.	Venite—Bevétel.	
K	f	K	
Interese:		Interese:	
a) de depuneri — Betéti kamat	267.58	a) de escont — Leszámitolási kam.	2,156.56
b) de cont-crt.—Folyó számla kam. 2,221.—	2,488.58	b) de întârziere — Késedelmi kam.	384.12
Spese:		Provizioni — Jutalékok	626.73
a) diverse — Költségek	68.26	Alte venite — Egyéb jövedelem	6.80
b) porto — Porto	7.25		
Dări: directă, arunc, 10% după int. dep. etc.	210.28		
Egyenes, pót adók, 10% bet. kam. adó stb.	87.30		
Amortizări — Törlesztések	312.54		
Profit curat — Tiszta nyereség	3,174.21		

Riușor, în 31 Decembrie 1913. — Reusoron, 1913 évi december hó 31-én.

Diracțiunea: — Az igazgatóság:

Vincentiu Grama m. p., președinte-elnök. Samoilă Dimboiu m. p., casar-pénztárnok.
Constantin Pică m. p. Ion Ion Pică m. p. Ion E. Comșulea m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare examinând conturile prezente le-am aflat în consonanță cu registrele „Insoțirii”. — Alólírott felügyelő bizottság a fentebbi számlákat a „Szövetkezet” üzleti könyveivel mindenben megegyezőknek találta.

Ion T. Pică m. p., preș.-eln. Ilie Pică m. p. Vichente Marcu m. p. Gerasim Pică m. p.
Nicolae Toader Roșca m. p. Valeriu Dimboiu m. p. Ilarie Bărdașiu m. p. Aftanase Comșulea m. p.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. a III. a Sibiușani, în urma ordinului Consistorial dto. 18 Febr. a. c. Nr. 1779 B se publică concurs cu termen de 30 treizeci de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasionate în ab. B. pentru întregirea dela stat.

Concurenții au să și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în termenul deschis, oficiului protopresbiteral al Sebeșului și până în 8 zile înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Sibișani, în ședința comitetului parohial ținută la 3 Martie 1914.

George Voina preș.
Nr. 118/1914.
Vidi:
Nicolae Cucuruz notar.
(435) 1—3
Sergiu Medean protopop.

Fabrică de brânză și cașcaval românească.

Aducem la cunoștința O. Public româneș, că la îndemnul mai multora am făcut în comuna Agostonfalva (Agostin) o fabrică de brânză de oale și cașcaval sub conducerea preotului nostru.

Fiind noi aplicații până acuma cu m. estri la fabrica cele mai renumite de brânză și cașcaval din patrie și România, patem servi On. Public românesc cu brânza și cașcavalul cel mai bun fiindcă noi o și lucrăm și cu prețurile cele mai ieftine.

Catalog de prețuri se dau la cerere gratis și franco.

Rugându-ne de sprijinul On. public românesc, semnăm

Garcea și soții

fabrică de brânză și cașcaval în Agostonfalva (Nagy Küküllő m).

AVIZ!

Subscrisul aduc la cunoștința Onor. public, că am deschis în Sibiu, Str. Cărlí (Bahngasse) Nr. 5

Cărciumă, Hală de bere, Restaurant.

În acest local se vor găsi în tot timpul beuturi bune și curate, precum și mâncări calde și reci bine pregătite și gustoase.

Se fac abonamente pentru Onoratul public din Sibiu cu cele mai moderate prețuri. Rog încercați și Vă veți convinge.

Cu toată stima: **Maxim Macarie,**
Hotelier.

(423) 5—12

Requisite de seris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, pe pânză, în orișicare mărime, pe lângă prețurile cele mai moderate ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor Nr. 45

- I.**
Adormirea Maicei Domnului
Bunavestire
Nașterea Domnului Iisus Christos
Fuga la Egipt
Iisus în biserică de 12 ani
La nunta din Cana
Iisus pe mare
Învierea lui Lazar
Schimbarea la față
Răstignirea lui Iisus Christos
Punerea în mormânt
Învierea Domnului
Înălțarea — Floriile
Tăierea împrejur
Nașterea Maicei Domnului
Pogorârea Duhului sfânt
Nașterea sfântului Ioan Botezătoru
Grigorie, Vasilie și Ioan
Adormirea sfintei Ane
Aflarea capului sf. Ioan Botezătoru.

- II.**
Iisus pe Cruce
Înălțarea sfintei cruci
Ilie prorocul în carul de foc
Tăierea capului sfântului Ioan
P. Grigorie teologul
Sf. Vasilie

- III.**
Botezul Domnului
Constantin și Elena
Sfântul Dumtru călare
Sfântul George
Maica Domnului
Petru și Pavel
Arhanghelii Mihail și Gavriil
P. Ioan Gură de aur
PP. Ioachim și Ana

- IV.**
Arhanghelul Mihail
" Gavriil
Apostol ori-care
Domnul Christos
Iisus în muntele Maslinilor
Sfântul Dumtru
Sfântul George
Ilie Prorocul
Ioan în pustie
Sfântul Nicolae
" Simeon
" Andreiu
Evangelistul Ioan
" Luca
" Marcu
" Mateiu
Prorocul Zaharia
Apostolul Iacqub
" Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					și Icoane din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39-20	44-80	58-80	81-20	106-40	35—	40-60	51-80	70—	89-60	30-80	37-80	46-20	61-60	78-40	28—	34-60	42—	56—	70—	cor. foarte fine.
fine	26-60	29-40	46-20	56—	72-50	23-10	27-30	40-60	49—	65-80	20-30	23-80	35—	43-40	60-20	18-20	21—	30-80	39-20	56—	fine.
simple	14—	16-10	18-20	26-50	36-40	12-60	14—	16-10	23-80	32-20	11-20	11-90	14—	21-70	29-40	9-80	10-50	11-90	9-60	26-60	simple.

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icoane pictate pe pânză și fără cadre (rame). La dorință se pictează însă și pe lemn, tînichia și aluminiu.

Deasemenea și cu angajamentul pentru prapori din orișice fel de materii și de orișice culoare pe lângă condițiile cele mai favorabile